

Mavortius anno sequenti. His porro simillima sunt, nisi quod pauciora quæ apud S. Augustinum tomo X in appendice leguntur sub hoc titulo: *Commonitorium B. Augustini ad Ecclesiam (universam Ecclesiam destinatum) sub qua cautela Manichæi, si conversi fuerint, suscipi debeant.*

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

In veteri codice, qui est in bibliotheca collegii Geruasiani Parisiis, diciturque fuisse liber prioratus S. Salvii episcopi et martyris ad Valentianas in marchia Francie scriptus tempore Hugonis prioris, post librum S. Augustini de Hæresibus ad Quodvult-deum episcopum proxime sequuntur nonnulla, quæ lucem concilient præcedenti opusculo.

ITEM AUGUSTINUS EPISCOPUS ECCLESIE CATHOLICÆ.

Jam anathemavi Manichæum, et doctrinam ejus et spiritum qui per eum tam execrabiles blasphemias locutus est, quia spiritus seductor erat, non veritatis, sed nefandi erroris, et nunc anathemo supradictum Manichæum et spiritum erroris ipsius. Ego Felix qui Manichæo credideram nunc anathemo eum et doctrinam ipsius et spiritum seductorem qui in illo fuit, qui dixit Deum Patrem suum genti tenebrarum miscuisse naturam, et eam turpiter liberare, ut virtutes suas transfigeret in feminas contra masculina dæmonia, ita ut postea reliquias ipsius partis suæ configat in æternum labe tenebrarum. Illas omnes et ceteras blasphemias Manichæi anathemo.

Ego conversus unus ex Manichæis scripsi, quia si discessero antequam gesta subscribantur sic suum habendus ac si Manichæum non anathematizaverim.

Felix conversus ex Manichæis dixi sub testificatione Dei me omnia vera confiteri, de quo scio esse Manichæos vel Manichæas in partes Cæsarienses Mariam et Lampadiam uxorem Mercurii argentarii, cum quibus etiam apud electum Eucharisum pariter oravimus, Cæsariam et Lucillam filiam suam, Candidum qui commoratur Thipasa, Victorinam, Hispanam, Simplicianum Antonini patrem, et Paulum et sororem suam qui fuit Hippone, quas etiam per Mariam et Lampadiam scivi esse Manichæas. Hoc tantum scio. Quod si aliud inventum fuerit me scire supra quam dixi, me reum ego ipse confiteor.

COMMONITORIUM SANCTI AUGUSTINI EPISCOPI AD PRESBYTERUM MANICHÆUM.

Sine causa tergiversaris, cum longe appareat qualis sit. Qui tecum locuti sunt fratres, indicaverunt mihi. Bene quia non times mortem, sed eam mortem debes timere quam tibi ipse facis talia de Deo blasphemando, et quod intelligis mortem istam visibilem quam omnes homines norunt separationem esse mentis a corpore non est magnum intelligere. Sed quod adjungis de vestro separationem esse boni a malo, si mens bonum est, et corpus malum, qui ea commiscuit non est bonus: dicitis quia Deus bonus ista commiscuit. Ergo aut malus est, aut ma-

* Mendose in editis appendicibus tom. X operum S. Augustini legitur potens.

** Hæc vox, penitus necessaria, abest ab editis.

*** Mendose habet appè dix tom. X hæcænes vul-

lum timuit. Quid tu gloriaris quia non times hominem, cum Deum talem tibi fingas qui tenebras timuit, ut commisceret bonum et malum. Noli autem extolli animo sicut scripsisti, quia vos magnos facimus eo quod impeditere volumus venena vestra, ne ad homines pestilentia serpat. Non enim apostolos quos canes appellat, magnos facit cum dicit: *Cavete canes*; aut illos magnos faciebat, quorum sermonem dicebat *serpere ut cancer*. Itaque denuntio tibi in nomine Christi, ut si paratus es solvere quæstionem, in qua defecit præcessor tuus Fortunatus, et ita hinc ierat, ut non rediret nisi cum suis disputatione collata inveniret quid contra respondere posset, disputes cum fratribus. Si autem ad hoc non es paratus, discede hinc et noli pervertere vias Domini et illaqueare, et venenis inficere animas infirmas, ne adjuvante dextera Domini nostri quomodo non putaveris erubescas.

COMMONITORIUM SANCTI AUGUSTINI EPISCOPI ECCLESIE CATHOLICÆ, QUOMODO SIT AGENDUM CUM MANICHÆIS QUI CONVERTUNTUR, ET QUOS PŒNITET NIJUS NEFANDI ERRORIS.

Cum anathematizaverint eandem hæresim Manichæorum secundum formam infra scriptam; libellumque dederit unusquisque eorum confessionis et pœnitentiæ suæ, atque anathematis eorum petens in ecclesia vel catechumeni, vel pœnitentis locum, si libellus ejus ** episcopo placuerit, eumque susceperit, det ei epistolam cum die et consule, ut nullam de superiore tempore molestiam, vel de publicis legibus, vel de disciplina ecclesiastica patiat. Et post ipsum diem si aliquibus indicis Manichæus apparuerit, sentiat justitiæ severitatem, quæ talibus rebus adhibenda est, id est, ut ab ejus consortio, vel amicitia, vel quacunque societate christiani se absteineant secundum apostolicam disciplinam (auctoritatem).

Commendantur autem qui epistolas ab episcopo acceperint religiosi catholicis vicinis vel cohabitatoribus suis, sive clericis, sive laicis, per quorum erga se curam frequentent audientiam sermonis Dei, et quorum testimonio possint innotescere. Nec facile admittantur ad baptismum si catechumeni sint, nec ad reconciliationem, si pœnitentiæ locum acceperint, nisi periculo mortis urgente, vel si eos aliquanto tempore probatos esse cognoverint episcopi per eorum testimonium quibus fuerint commendati.

Forma ergo, secundum quam debent hanc hæresim qui corriguntur, anathematizare, ista est.

I. Qui credit duas esse naturas, etc., quæ paulo ante sunt excusa nonnullis omissis, ut in nota articuli XI strictim observavimus.

ITEM FORMA EPISTOLÆ *** QUAM DAT EPISCOPUS CONVERSI ISTA EST.

Quoniam te Manichæorum auditorem pœnitentis fuisse, sicut ipse confessus es anathema dicens blasphemias et impiissimæ atque immodicissimæ hæresi eo-

gata de quodam episcopo ipsius sectæ. Indidem quoque gravis-ima sustulimus nemla, ut ex collatione colliges.

rum, ex quo te non nisi fides catholica salvum fecit, habebis hanc epistolam adversus eos qui tibi temporis præteriti errorem, quatum ad istam nefariam pertinet sectam, objiciendum putaverint, quæ scripta est die illo et consule illo.

Electis vero Manichæorum qui se converti dicunt ad catholicam fidem, etiamsi et ipsi secundum superiorem formam eandem hæresim anathematizaverint, non facile dandæ sunt litteræ; sed cum Dei servis esse debeant, sive clericis, sive laicis, in

A monasterio, vel in xenodochio, donec appareant penitus ipsa superstitione caruisse: et tunc vel baptizentur, si non fuerint baptizati, vel reconcilientur, si pœnitentiæ locum acceperint, ne acceptis cito litteris loca, in quibus fuerant commendati, deserant.

Explicit commonitorium beati Augustini episcopi de hæresi Manichæorum sub execratione anathematis.

ANNIS DXXX - DXXXI.

BONIFACIUS PAPA II.

NOTITIA.

(Ex libro pontificali.)

* Bonifacius natione Romanus, ex patre Sigisbuldo, b sedit annos 2 dies 26. Fuit autem temporibus Athalarici regis hæretici, et (a) Justiniani Augusti. Hic cum Dioscuro ordinatur sub contentione. Qui Dioscorus ordinatur in basilica Constantiniana, Bonifacius vero in basilica Julii. Et fuit dissensio in clero et senatu dies 29 (b). Eodem tempore defunctus est Dioscorus pridie idus Octobris. c Ipsis diebus Bonifacius zelo et dolo ductus, cum grandi amaritudine sub vinculo anathematis et chirographi reconciliavit clerum, quem chirographum ecclesiæ archivio

* Vide not. col. 9.

* Bonifacius] Post interregnum triduanum in basilica Julii anno Domini 530 (529 melius), qui est quartus Justiniani, et secundus Athalarici regis Italie, Bonifacius II genere Gothus, creatus est pontifex 15 die Octobris. Contra eum in schismate electus est in basilica Constantiniana Dioscorus ille quem Hormisdas pontifex una cum Germano et Joanne episcopis, aliisque presbyteris et diaconis ad Justinianum imperatorem Constantinopolim ablegavit, quique de simoniæ labe infamatus injusta sententia condemnatus fuit. Causam schismatis dedisse videtur rex Athalaricus, qui dum fortasse exemplo antecessoris sui pontificem designaret ac præsentaret, ex clero alios sibi suffragantes, alios adversantes habuit. Accidit autem singulari Dei beneficio, ut schismatico cita morte preventivo schisma extinctum fuerit.

Initio pontificatus Bonifacii Belisarius dux militum imperialium cum exercitu suo a Persis in discrimen adductus est, cum quatuor annis feliciter contra eos pugnasset. Gentes maritimas, quarum subsidium contra Persas implorarat, ex idololatris Christianas reddidit. Procopius de Bello Pers. libro I. Theodorico Francorum regi Theodobertus filius Theodorici, et Clodovei nepos successit. Ex Procop. et Gregor. Turonensi. Baron anno 530, n. 49. De Bonifacio scribit Ado in martyrologio, quod ecclesiam S. Michaelis archangeli nomine constructam in summitate circi dicaverit. Sev. Binius.

b Sedit annos duos aet 26] Verius anno (Errat hic Binius) uno et duobus diebus. Nam cum fateatur hic ipsum 17 Octobris anno post consulatum Lampadii, qui est Christi 531, defunctum esse, constetque iis quæ supra initio harum adnotationum dixi, et ipsum 15 Octobris, anno Domini 530, pontificem esse crea-

B recluserit, quasi d damians Dioscorum, et congregavit clerum, cui tamen in episcopatu nullus subscripsit, dum plurima multitudo fuisset cum Dioscuro. Illic presbyteris, et diaconibus, et subdiaconibus, et notariis scutellas de adeptis hæreditatibus obtulit, et alimoniis multis in periculo famis clero subvenit. * Hic congregavit synodum in basilica beati Petri apostoli, et fecit constitutum, (c) ut sibi successorem ordinaret. Quo constituto cum chirographis sacerdotum, et jurejurando, ante confessionem beati apostoli Petri in diaconum Vigilium constituit. Eodem tem-

porum, non nisi uno anno et duobus diebus pontificem fuisse oportuit. Sev. Binius.

* Ipsis diebus Bonifacius, etc.] Post obitum Dioscorig, Bonifacius nimio zelo commotus eundem Dioscorum, tanquam simoniæ crimine pollutum, anathematis sententia condemnavit: et ad evitandum deinceps futuri schismatis periculum, convocata synodo, Vigilium diaconum successorem sibi designavit. Quæ cum post semotos affectus sacris canonibus adversari cognovisset, secundo congregato concilio, res a se perperam gestas plane irritavit, factumque erroneam peracta pœnitentia expiavit. Successores Bonifacii, Agapetus et Silverius, res in hac synodo gestas confirmarunt. Sev. Binius.

d Damians Dioscorum] Ob causam pecuniariam, Dioscorum velut simoniacum a Bonifacio condemnatum fuisse, aperte scribitur in epistola Justiniani imperatoris ad Joannem papam scripta, et ad Vigilium data, qua sic ait: Dioscorus, cum nihil in fidem peccasset, tamen solum propter ecclesiasticum ordinem, post mortem ab eadem Ecclesia Romana anathematizatus est. Si igitur nihil in fidem peccantes episcopi, propter solum ecclesiasticum ordinem, et propter causam pecuniariam anathemati et post mortem subjiciuntur, quanto magis Theodorum, etc. Dioscorum, injusta sententia condemnatum, Agapetus absolvit, ut patet apud Anastasium in Vita ejusdem Agapeti. Sev. Binius.

* Hic congregavit synodum] Cum Gothorum reges

(a) Ms. cod. Luc. 490, Justinii.

(b) Idem cod., xxviii.

(c) Idem cod., fecit constitutum cum chirographis sacerdotum, et jurejurandum ante confessionem apostoli Petri in diaconum Vigilium constituit Eodem tempore.